

загальнодержавному або окремих регіональних рівнях - ухвалення відповідних управлінських та оперативно-службових рішень і заходів колегією МВС.

3. Щодо порогу загрозового стану: за результатами екстреного проведення аналізу й оцінки ситуацій, які загрожують якості реагування на правопорушення- розробка та внесення до розгляду вищими органами влади пропозицій, у тому числі комплексних правоохоронних, інших державних та громадських заходів, що потребують ухвалення спеціальних рішень на зазначених рівнях.

4. Інформування відповідних державних органів влади про розвиток ситуації у сферах відповідальності Національної поліції може здійснюватися у вигляді аналітичних довідок та статистичних звітів та за визначеними показниками (індикаторами) здійснювати аналіз та оцінку ситуації щодо стану злочинності та, визначити поріг загрози реагування на правопорушення, прогнозувати розвиток можливих негативних наслідків, визначити механізм оперативного реагування.

Квітка Я.М., професор кафедри
адміністративної діяльності
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФІЛАКТИКИ ПРАВОПОРУШЕНЬ СЕРЕД ДІТЕЙ

Майбутнє України як демократичної, соціальної та правової держави залежить від реалій сьогодення. Економічна і політична кризи, які охопили Україну, негативно впливають на всі сфери суспільного життя. Зростання цін на продукти харчування і товари першої необхідності, зокрема дитячі, інфляція, безробіття призвели до зниження життєвого рівня багатьох сімей, значно погіршили становище дітей та зменшили

можливості держави та сім'ї щодо їх життєзабезпечення та розвитку, внаслідок чого особливо гостро постала проблема дитячої безпритульності та злочинності.

Проблема девіантної поведінки та її корекції завжди була однією з найважливіших у педагогіці, психології, кримінології, але сьогодні, вона носить масовий характер та потребує особливої уваги. Її вирішення вимагає відновлення традицій виховання дітей усіма зацікавленими інститутами держави.

Проблеми деліктності неповнолітніх, її детермінанти та протидії досліджували: Ю.В. Баулін, В.В. Голіна, О.М. Джужа, А.І. Долгова, Л.С. Дубчак, , В.М. Кудрявцев, І.І. Карпець, О.М. Костенко, Н.Ф. Кузнецова, О.М. Литвак, В.В. Сташис, Є.Л. Стрельцов, В.Я. Тацій, В.І. Шакун тощо. Вивченню соціальних аспектів злочинності, в тому числі й неповнолітніх, присвячено праці: Ю.М. Антоняна, В.М. Бурдіна, І.П. Васильківської, А.І. Долгової, Г.М. Мінковського, Т.Г. Перепелиці, В.Ф. Пирожкова, В.Я. Рибальської, С.А. Тарарухіна, А.П. Тузова, інших вітчизняних і зарубіжних учених. Аналіз праць зазначених науковців свідчить, що питання, пов'язані зі дитячою злочинністю, потребують подальшої наукової розробки.

Зрозуміти і пояснити детермінанти виникнення, існування та зміни злочинності серед дітей - завдання досить складне. Зазвичай вони пов'язані з дитинством правопорушника, середовищем, в якому він зростає, навчався, працював тощо. Вони являють собою сукупність обставин, які, перебуваючи у взаємозв'язку, опосередковано сприяють вчиненню правопорушень та злочинів.

Характеризуючи ці групи детермінант загалом, необхідно наголосити на наступному. Внаслідок вікових особливостей діти є найбільш чутливими до соціальних та економічних процесів.

Серед основних соціально-економічних детермінант злочинності неповнолітніх необхідно виділити:

- незадовільне матеріальне забезпечення сімей;
- суттєве послаблення ролі сім'ї як соціального інституту, який покликаний забезпечувати фізичний, інтелектуальний та

моральний розвиток дітей, поширення насильства у сім'ї; збільшення випадків дитячої безпритульності та бездоглядності, вживання неповнолітніми алкоголю, наркотичних та психотропних засобів;

- наявність осередків криміногенного впливу на неповнолітніх, на формування їхньої особистості, нав'язування кримінальної субкультури; розповсюдженість фактів порушення прав дітей, зокрема, майнових і житлових прав, внаслідок яких діти залишаються на вулиці;

- скорочення мереж навчальних та позашкільних закладів, а також надання безкоштовних відпочинкових та оздоровчих послуг, незайнятості дітей;

- незадовільний стан виховної роботи, працевлаштування та соціальної адаптації неповнолітніх, які вже притягалися до кримінальної відповідальності.

Зазначене зумовлює їх соціальну дезадаптацію та «соціальне аутсайдерство».

До правових детермінант злочинності неповнолітніх, тобто таких, які пов'язані зі станом законодавства та правовою культурою населення, передусім належать:

- відсутність цілісної концепції державно-правової політики у сфері охорони прав дитини, оптимально функціонуючих правових механізмів реалізації, контролю за виконанням та відповідного фінансування прийнятих програм профілактики злочинності неповнолітніх;

- наявність формального підходу до виконання взятих на себе міжнародних зобов'язань в цій сфері;

- недоліки законодавства та правозастосовної практики в сфері праводносин, суб'єктами яких виступають діти.

Крім того, до системи правових детермінант злочинності неповнолітніх належать: наявність правового нігілізму у владних структурах, неефективність правового виховання і, як наслідок, правове безкультур'я населення.

Важлива роль в протидії злочинності, зокрема неповнолітніх, належить правовому забезпеченню, тобто

ефективному нормативному супроводженню заходів спеціально-кримінологічної протидії та запобігання злочинам. Протидія злочинності потребує надійного правового регулювання різними галузями права: конституційного, кримінального, цивільного, адміністративного тощо.

Не менш важливим є інформаційно-аналітичне забезпечення протидії злочинності, тобто заснована на правових, організаційних, технічних і методичних засадах цілеспрямована діяльність зі збирання, переробки, зберігання, використання інформації, необхідної для ефективного функціонування системи протидії злочинності неповнолітніх.

Велике значення для ефективної протидії злочинності та її окремим видам є правильний вибір об'єкта впливу.

Так, визначаючи об'єкт протидії злочинності неповнолітніх (те, на що безпосередньо впливають суб'єкти, щоб досягти мети протидії), необхідно зауважити, що аналогічно об'єкту протидії злочинності в цілому він включає широке коло суспільних явищ та процесів, головною властивістю яких є їх криміногенність - здатність явищ та процесів перебувати в прямому або опосередкованому причинно-наслідковому зв'язку зі злочинцем. Враховуючи це, об'єктом протидії злочинності неповнолітніх є:

- негативні соціальні явища, які виступають у вигляді детермінант злочинності неповнолітніх;

- негативні з позиції зору суспільної безпеки місця концентрації осіб з злочинною поведінкою чи іншою поведінкою, що відступає від соціальної норми (девіантною). Такими місцями можуть бути окремі ділянки місцевості, окремі приміщення, які сприяють відтворенню та формуванню соціально-негативних зв'язків між неповнолітніми та молоддю в цілому;

- злочинні, криміногенні, антигромадські та інші соціальні групи, які в процесі своєї життєдіяльності відтворюють детермінанти злочинності;

- особи, які вчинили злочини і особи з дозлочинними формами поведінки, оскільки така поведінка за певних умов може стати злочинною;

процеси віктимізації суспільних відносин.

Ефективна протидія злочинності можлива за умови створення та реалізації належної системи забезпечення цієї діяльності. Система забезпечення такої протидії - це комплекс узгоджених і взаємопов'язаних заходів правового, кадрового, інформаційно-аналітичного, науково-методичного, просвітницького, матеріально-технічного та іншого характеру, спрямованих на належне забезпечення практичної реалізації головних завдань у сфері протидії злочинності неповнолітніх.

Підсумовуючи викладене, характеризуючи особливості протидії злочинності неповнолітніх, важливо зауважити, що для досягнення мети та ефективного вирішення завдань протидії правопорушенням насамперед необхідний комплексний, міжвідомчий підхід.